

Εμβόλιο COVID-19 και αντιγριπικό εμβόλιο

Μετά από μια περίοδο σχετικής ύφεσης της πανδημίας COVID-19, η πρόσφατη εξάπλωση της παραλλαγής δέλτα του SARS-CoV-2 οδήγησε σε νέα έξαρση των κρουσμάτων ακόμα και σε χώρες με αρκετά ικανοποιητικά ποσοστά εμβολιασμού, που βέβαια απείχαν από τον καθολικό εμβολιασμό ολόκληρου του πληθυσμού. Υπό αυτό το πρίσμα, είναι σημαντικό να καθορίσουμε τις πραγματικές δυνατότητες και τη δυναμική της προστασίας που προσφέρουν τα εμβόλια έναντι του SARS-CoV-2. Οι Ιατροί της Θεραπευτικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών **Θεοδώρα Ψαλτοπούλου, Γιάννης Ντάνας, Πάνος Μαλανδράκης και Θάνος Δημόπουλος** (Πρύτανης ΕΚΠΑ) συνοψίζουν τα δεδομένα της πρόσφατης δημοσίευσης του Arnold S Monto στην έγκριτη επιστημονική επιθεώρηση The New England Journal of Medicine (N Engl J Med 2021; 385:1825-1827). Οι πρωταρχικές κλινικές μελέτες των εμβολίων mRNA έναντι του SARS-CoV-2 έδειξαν την υψηλή προστασία που προσφέρουν από εργαστηριακά επιβεβαιωμένη νόσο COVID-19. Επιπλέον, σημαντική είναι η προστασία που προσφέρουν έναντι της ασυμπτωματικής νόσου. Και αυτό γιατί είναι γνωστό ότι τα περισσότερα εμβόλια που κυκλοφορούν έναντι ιογενών λοιμώξεων προλαμβάνουν κυρίως την συμπτωματική λοίμωξη παρά την ασυμπτωματική φορεία. Όπως ήταν φυσιολογικό, αυτά τα αποτελέσματα αναπτέρωσαν τις ελπίδες ότι ο εμβολιασμός θα μπορεί να προλαμβάνει τη μετάδοση του SARS-CoV-2 από άτομο σε άτομο και έτσι η πανδημία να αρχίζει να φθίνει μέχρι να εξαλειφθεί πλήρως. Ωστόσο, η εμφάνιση και η επικράτηση νέων στελεχών του SARS-CoV-2 με αυξημένο δυναμικό μετάδοσης, όπως το στέλεχος δέλτα, σε συνδυασμό με τη φθίνουσα ανοσία στη διάρκεια του χρόνου εξάλειψαν τις ιδιαίτερα ελπιδοφόρες προσεγγίσεις. Βέβαια, είναι γνωστό από την ιολογία ότι η εξάλειψη μιας ιογενούς νόσου μέσω της συλλογικής ανοσίας είναι αποτελεσματικότερη όταν ο λοιμογόνος παράγοντας έχει χαμηλή μεταδοτικότητα και δεν υπάρχει μεγάλος αριθμός ευάλωτων ατόμων στη λοίμωξη. Λαμβάνοντας υπόψη την πορεία της επιδημίας του SARS το 2002, η πανδημία COVID-19 θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί ειδικά με την έγκριση των εμβολίων. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η επιδημία SARS αφορούσε σαφώς πιο περιχαρακωμένες περιοχές με κυρίως τοπικές επιδημίες, αντί του πανδημικού χαρακτήρα της COVID-19. Επομένως, ο Δρ Monto θεωρεί ότι το μοντέλο της γρίπης μπορεί να μας βοηθήσει καλύτερα ώστε να προβλέψουμε την πορεία της πανδημίας COVID-19 και του ρόλου των εμβολιασμών μακροπρόθεσμα. Ένα νέο στέλεχος γρίπης έχει το δυναμικό πανδημίας και μπορεί να επιβαρύνει το σύστημα υγείας σε βαθμό αντίστοιχο με τον SARS-CoV-2. Μετά την πάροδο μηνών και την παρέλευση αρκετών λοιμωδών κυμάτων, το νέο στέλεχος μπορεί να παραμείνει ως ένα νέο εποχικό στέλεχος που μπορεί να εμφανίσει αντιγονικές αλλαγές – βέβαια σε μικρότερο βαθμό συγκριτικά με τον SARS-CoV-2. Το νέο στέλεχος προστίθεται έτσι στα στελέχη της γρίπης που εμφανίζουν εποχική διακύμανση. Ο σκοπός του ετήσιου αντιγριπικού εμβολιασμού είναι να μειωθεί ο κίνδυνος σοβαρής νόσησης και θανάτου από τη γρίπη και να προληφθούν κατά το δυνατό οι επιδημικές εξάρσεις. Η πρόληψη της ήπιας νόσου δεν αποτελεί θεμελιώδη στόχο του αντιγριπικού εμβολιασμού. Η αναγκαιότητα του ετήσιου εμβολίου της γρίπης έγκειται στη μείωση της ανοσίας που προσφέρει το εμβόλιο με την πάροδο του χρόνου καθώς και στην ανάδυση νέων στελεχών της γρίπης κάθε έτος. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα του αντιγριπικού εμβολιασμού δεν ξεπερνά το 60% στην καλύτερη περίπτωση, και γι' αυτό ο βασικός στόχος είναι η πρόληψη των σοβαρών λοιμώξεων και των επιπλοκών της γρίπης. Αντίθετα, η αποτελεσματικότητα του εμβολιασμού έναντι του SARS-CoV-2 είναι σαφώς υψηλότερη. Ωστόσο, η

επικράτηση νέων στελεχών μπορεί να μειώνει την αποτελεσματικότητα του εμβολιασμού. Πλέον είναι αρκετά σίγουρο ότι θα χρειάζονται να χορηγούνται αναμνηστικές δόσεις του εμβολίου έναντι του SARS-CoV-2 σε αναλογία με τις αναμνηστικές δόσεις έναντι του ιού της γρίπης. Εκκρεμεί φυσικά να καθοριστεί με σαφήνεια το χρονικό μεσοδιάστημα των αναμνηστικών δόσεων COVID-19. Σημαντική πρόκληση αποτελεί επίσης η προσαρμογή των εμβολίων ανάλογα με τα επικρατούντα στελέχη του SARS-CoV-2 σε κάθε χρονική περίοδο, ώστε να διασφαλιστεί η υψηλή αποτελεσματικότητα του εμβολιασμού. Οι ασυμπτωματικές και ήπιες λοιμώξεις μπορεί να συνεχίσουν να εμφανίζονται στους εμβολιασμένους, αλλά το βασικό κριτήριο για την επιτυχία του εμβολιαστικού προγράμματος θα αποτελεί η μείωση των νοσηλείων και των θανάτων λόγω της COVID-19. Παράλληλα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συνεχίσει η έρευνα για ισχυρούς αντι-ιικούς παράγοντες ώστε να βελτιστοποιηθεί η θεραπευτική αντιμετώπιση των ασθενών με COVID-19 ανεξάρτητα από το υπεύθυνο στέλεχος του SARS-CoV-2. Συμπερασματικά, ο Δρ Monto καταλήγει ότι, παρόλο που δεν μπορούμε να προβλέψουμε με ακρίβεια την πορεία της πανδημίας, η ανθρωπότητα θα μάθει να ζει με τη COVID-19, όπως έμαθε να ζει με τη γρίπη.